

Blikk på Norden

1. Sterk befolknings-, ulik jobbvekst
2. Målt arbeidsløshet
3. Synkende andel i jobb; fall i sysselsettingsrater
4. Bedre for seniorer og kvinner
5. Fagorganisering og LOs andel

Vedlegg

Laget som bakgrunn for nordiske møter

November 2016

Tidligere utgitte samfunnsnotat i 2016

- Samfunnsnotat 1/16** **Storbritannia – litt om økonomi og arbeidsliv**
- Samfunnsnotat 2/16** **OM JOBBER MED TILSKUDD**
- litt om lønnstilskuddsordninger
- Samfunnsnotat 3/16** **FORAN REVIDERT**
- bakgrunn for RNB 2016 og statsbudsjettet 2017
- Samfunnsnotat 4/16** **Jobb i Norden**
- Samfunnsnotat 5/16** **Tyskland**
- litt om økonomi og arbeidsliv
- Samfunnsnotat 6/16** **FARLIG AUTOMATISERING OG ROBOTISERING?**
- tallene fra Produktivitetskommissjonen tyder motsatt
- Samfunnsnotat 7/16** **Litt om innvandring til og utvandring fra Norge**
- Samfunnsnotat 8/16** **Foran statsbudsjettet**
- litt om bakgrunn og perspektiver fra LO-økonomene

* * *

De nordiske lands arbeidsmarkeder har fortsatt markerte særtrekk sammenliknet med andre land:

- Sysselsettingen er høyere
- Arbeidsløsheten lavere
- Forskjellen mellom kvinner og menn er mindre

Det er også et særtrekk ved Norden at befolkningsveksten gjennomgående er større enn andre steder.

Det mest markerte institusjonelle særtrekket er imidlertid at det organiserte arbeidsliv er så fremtredende i de nordiske arbeidsmarkeder. Avstanden til andre land er enda mer markert på det området enda enn for velferdsstatens vedkommende.

Særlig arbeiderbevegelsens partier (gjennom SAMAK) og organisasjoner (Landsorganisasjonene) har nær kontakt og samarbeid på nordisk plan. I det følgende omtales viktige trekk i arbeidsmarkedsutvikling og fagorganisering som bakgrunn for slike aktiviteter.

1. STERK BEFOLKNINGS-, ULIK JOBBVEKST

De nordiske land har sterk vekst i befolkningen; aller sterkest i Norge og Island med 1 prosent blant dem i yrkesaktiv alder.

Ser vi på det siste året fram til 1.halvår 2016, er:

- Jobbveksten sterk i Danmark, Island og Sverige
- Lav i Finland og Norge
- I Norge så svak at sysselsettingsraten fortsetter å avta

Sysselsetting og befolkning i Norden, 15-74 år, 1.halvår 2016

% endring fra året før

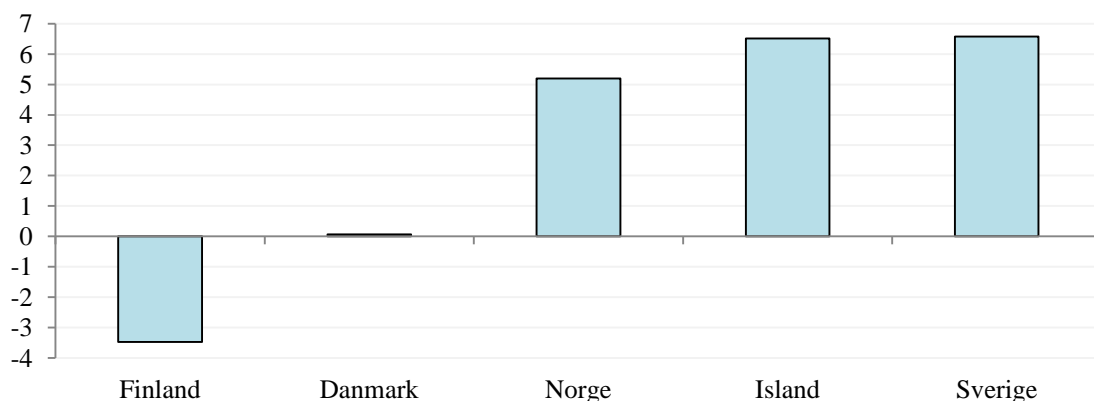
	Befolkning	Sysselsetting	Sysselsettingsrate
Danmark	0,9	3,7	1,8
Finland	0,3	0,4	0,1
Sverige	0,8	1,8	0,6
Island	1,0	2,9	1,5
Norge	1,0	0,0	-0,8

Kilde: Eurostat

Ser vi det i noe lenger perspektiv; på perioden etter finanskrisen, er:

- Antall jobber nå kommet mer enn 5 prosent høyere enn før finanskrisen i Island, Norge og Sverige
- Omtrent på samme nivå i Danmark
- Klart under i Finland

Sysselsettingsendring siden 2008
prosent 1.hå.2008- 1.hå.2016, 15-74 år

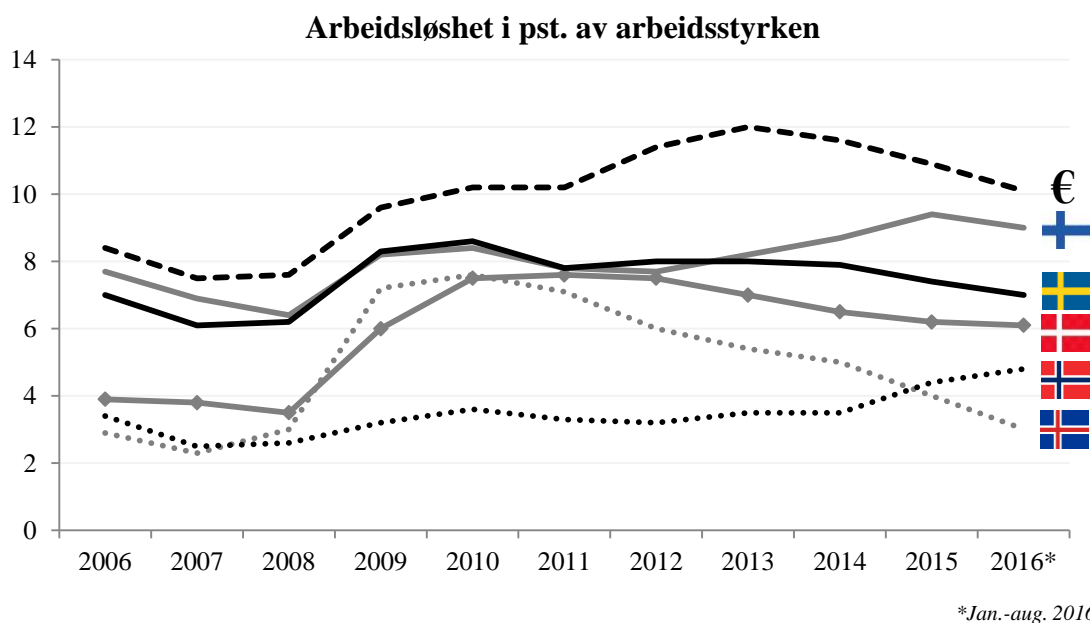

Kilde: Eurostat

2. MÅLT ARBEIDSLØSHET

Utviklingen i arbeidsløsheten vil normalt avspeile jobbveksten og gå ned når denne er større enn tilgangen av nye arbeidssøkere.

De siste årene viser nedgang i arbeidsløshet i Euroområdet, Danmark, Island og Sverige. Særlig i Norge har den steget det siste året.

Kilde: OECD, harmonisert arbeidsløshet.

De siste OECD-tallene for mest mulig sammenliknbare ("harmoniserte") data, gjengitt i figuren, viser at de nordiske land også startet på ulike nivåer for arbeidsløshet før finanskrisen. Den var i alle landene lavere enn for Euroområdet, og var klart høyest i Finland og Sverige blant de nordiske. De øvrige tre lå svært lavt i en internasjonal sammenlikning.

Finland har nærmet seg Euro-områdets nivå, mens både Danmark og Sverige har nærmest seg de lave nivåene for Island og Norge

3. SYNKENDE ANDEL I JOBB; FALL I SYSSELSETTINGSRATER

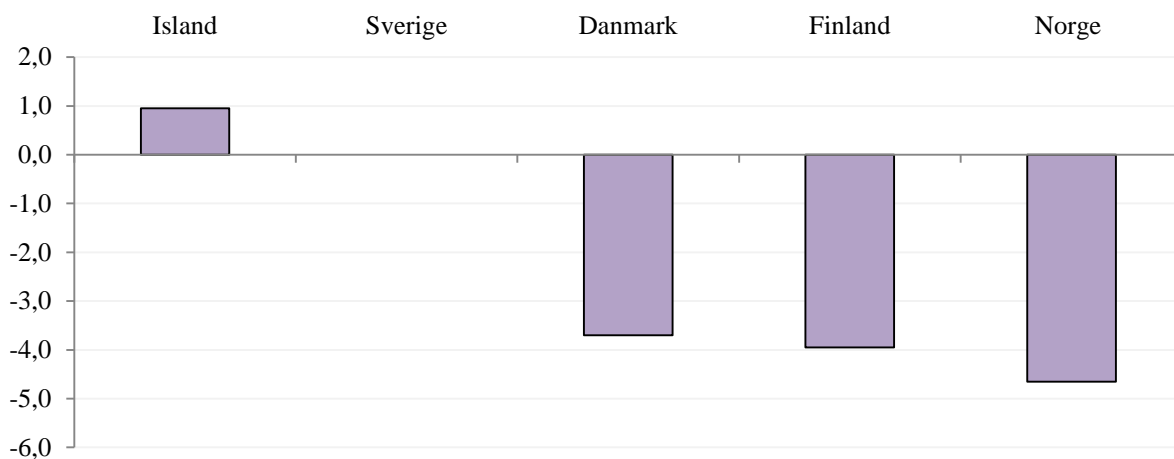
Tallene som uttrykker arbeidsløshetsnivået kan lett undervurdere omfanget av den reelle arbeidsløsheten, særlig i dårlige tider. Dårlige utsikter for å få jobb medfører at flere unnlater å søke jobb, og vil dermed ikke regnes med i ledighetsstatistikken.

En annen indikator for situasjonen på arbeidsmarkedet er hvor stor andel som er jobb. Da tallfester man indirekte også det motsatte: hvor stor andel som ikke er i arbeid enten de telles som arbeidsløse eller ikke.

Andelen sysselsatte er fortsatt høyere i Norden enn i andre land. Det skyldes i noen grad at arbeidsløsheten er lavere. Men det avspeiler først og fremst at arbeidsmarkedet mobiliserer flere til arbeid enn i andre land. Vi sier at yrkesaktiviteten er relativt høy. Det er særlig blant kvinner denne forskjellen fra andre land er markert. Men den høyere yrkesdeltakelsen gjelder også de eldre, der de nordiske land ligger over de andre; dog mindre markert i Danmark og Finland.

Finanskrisen medvirket til at nivået målt som sysselsettingsrate fikk en knekk nedover også i våre land. Fallet i sysselsettingsrate etter 2008 har vært klart størst i Norge, Finland og Danmark, mens det var en liten oppgang i Island og uendret i Sverige.

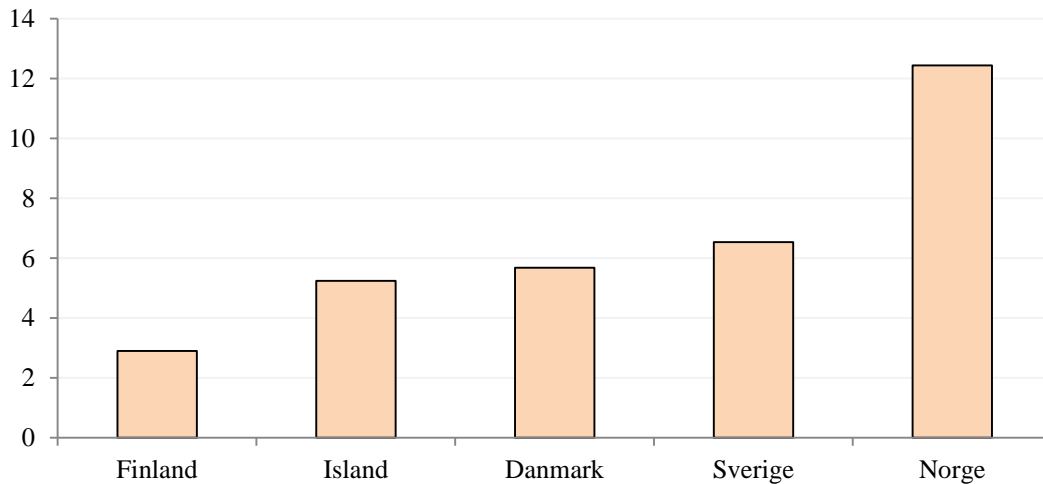
Endring i sysselsettingsrate, prosentpoeng, 1.hå.2008- 1.hå.2016, 15-74 år.

Kilde: Eurostat

Det er flere forhold som påvirker sysselsettingsratene. Graden av økonomisk vekst og demografiske forhold er to av de mest sentrale. Norge skiller seg ut med en særlig høy befolkningsvekst, noe som gjør at sysselsettingsraten går ned til tross for at jobbveksten her har vært større enn i de andre nordiske landene.

Befolkningsvekst i prosent 1.halvår 2008 -1.halvår 2016, 15-74 år

Kilde: Eurostat

Sammenhengen mellom befolknings- og sysselsettingsutvikling er nærmere beskrevet i den etterfølgende tabell, som sammenstiller tallene i figurene foran.

**Endring sysselsettingsrate, befolknings- og sysselsettingsvekst
1.halvår 2008 - 1.halvår 2016, 15-74 år**

	Endring sysselsettingsrate, prosentpoeng	Befolkningsvekst, prosent	Sysselsettingsvekst, prosent
Danmark	-3,7	5,7	0,1
Finland	-4,0	2,9	-3,5
Sverige	0,0	6,5	6,6
Island	1,0	5,2	6,5
Norge	-4,6	12,4	5,2

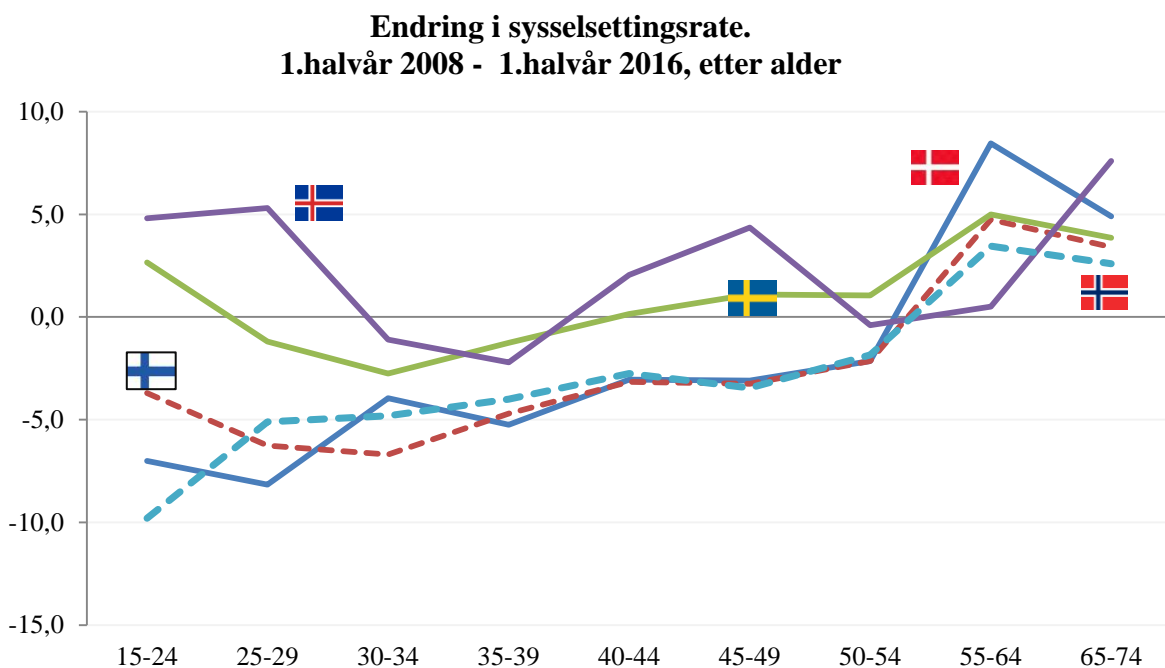
Kilde: Eurostat.

4. BEDRE FOR SENIORER OG KVINNER

Som vi viste foran, har utviklingen i sysselsettingsraten (andelen i jobb) vært ulik landene imellom. Det er likevel et felles trekk at de eldre har kommet bedre ut enn de unge.

Figuren nedenfor viser en relativt parallell aldersfordelt endring i sysselsettingsrate i alle de nordiske landene.

Nedgangen i sysselsettingsrate er størst i de yngre aldersgruppene, mens andelen i befolkningen som er sysselsatt har gått opp blant de over 55 år i alle land.

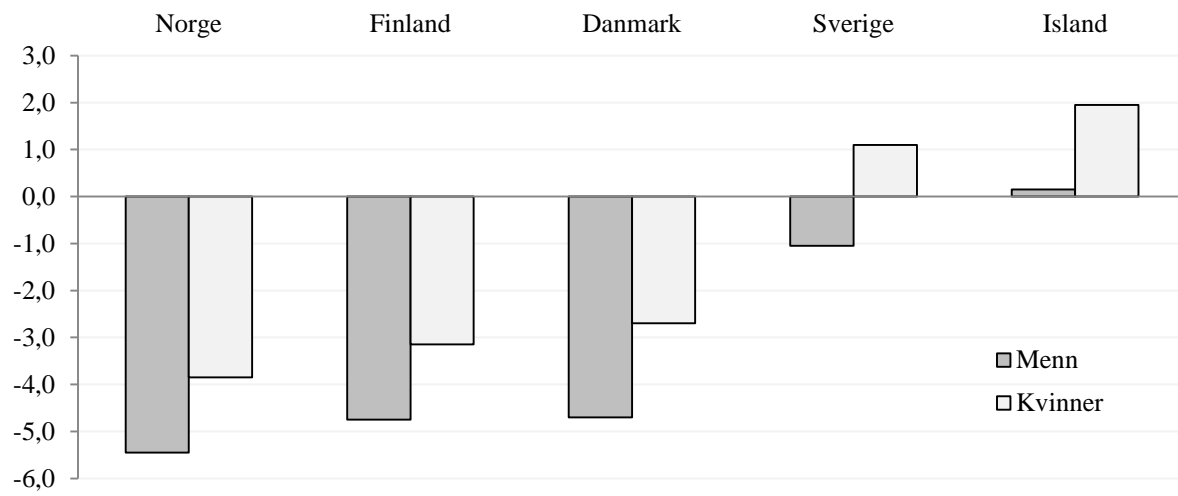

Kilde: Eurostat.

Nedgangen i sysselsettingsrate er større blant menn enn blant kvinner i alle nordiske land. Dette kan ha sammenheng med at menn i større grad enn kvinner er sysselsatt i konjunkturutsatte næringer, men også en tendens til mer likestilt yrkesdeltakelse over tid. Særlig for Norges del spiller det også inn at innvandringen fra EU-land i Øst-Europa har vært større blant menn enn blant kvinner.

Endring i sysselsettingsrate 1.hå.2008-1.hå.2016, 15-74 år, etter kjønn

Kilde: Eurostat.

5. FAGORGANISERING OG LOs ANDEL

Et bærende element i den nordiske modellen er et velorganisert arbeidsliv med høy organisasjonsgrad og brede koordinerende hovedorganisasjoner¹.

De nordiske landene, og særlig Danmark, Finland, Island og Sverige, har lenge vært de landene i verden som har høyest organisasjonsgrad på arbeidstakersiden. Dette kan delvis tilskrives ordninger der arbeidsledighetstrygden er organisert gjennom arbeidsledighetskasser², administrert av bransjevise eller yrkesbaserte fagforbund.

Organisasjonsgraden har imidlertid sunket i Norden, og siden 1995 særlig i Finland og Sverige. De aller siste årene er bildet mer stabilt.

Organisasjonsgraden totalt iflg Fafo

	Finland*	Danmark**	Norge**	Sverige***	Island***
1985	69,1	69,8	56,5	78,0	
1990	72,5	68,2	57,3	80,2	
1995	80,4	73,1	56,4	83,9	
2000	75,0	71,5	53,2	80,0	
2005	70,6	71,7	52,9	78,0	85,1
2008	69,8	67,9	51,4	71,0	84,6
2009	69,2	67,4	52,0	71,0	84,9
2010	68,6	66,9	52,1	71,0	85,2
2011	69,6	67,3	51,6	70,0	85,0
2012	69,8	69,6	51,6	70,0	85,1
2013	69	69,2	51,7	70,0	85,4
2014		67,7	51,9	70,0	86,4
2015			51,5	69,0	

*OECD-tall

** Registerdata

*** Arbeidskraftundersøkelser

For LO-ene i Norden er det ikke bare nedgang i samlet organisasjonsgrad som kan bekymre. Også LO s andel av de som er organiserte har vært langsiktig fallende i hele Norden, slik den etterfølgende tabell viser.

LO-andelen av de fagorganiserte har gått ned i alle nordiske land³. Det er altså en dobbel negativ effekt for LO-ene. Man taper andel av en andel organiserte som også går tilbake.

¹ Se Jon Erik Dølvik: *Grunnpilarene i de nordiske modellene* (Nordmod2030)

² A-kasser

³ Data for Island mangler

Andelen som er tilknyttet LO i prosent av totalt antall organiserte yrkesaktive

	Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island
1970			63	75	
1975			61	73	
1980			60	67	
1985	66		58	62	
ca. 1990	64	58	57	58	
ca. 1995	65	54	54	55	
ca. 2000	62	51	51	52	
ca. 2005	60	50	47	52	
ca. 2010	53	47	46	51	
2013	48	46	44	50	
2014	47		44	50	56
2015				50	

Kilde: Fafo

VEDLEGG

Det enkelte land i prosent av Norden samlet, 2015

	Folketall	Sysselsetting	BNP
Sverige	37,0	37,0	34,6
Danmark	21,5	21,2	20,7
Finland	20,7	19,1	16,1
Norge	19,6	21,2	27,3
Island	1,3	1,4	1,2

Kilde: Eurostat/Nasjonale regnskapene

Sysselsettingsrater i Norden, etter alder, 1.halvår 2016

Totalt	Danmark	Finland	Sverige	Island	Norge
15-74 år	65,8	59,6	66,7	80,8	67,3
15-24 år	58,7	40,9	43,8	76,8	48,1
25-54 år	82,7	79,8	85,7	89,3	82,8
55-64 år	66,8	60,9	75,0	84,7	72,7
65-74 år	14,4	10,7	16,0	40,0	19,1

Kilde: Eurostat

Sysselsetting og befolkning i Norden, 15-74 år, 1.halvår 2016

	Befolkning i 1000	% endring fra året før	Sysselsetting i 1000	% endring fra året før	Sysselsettings- rate i %	p.p. endring fra året før
Danmark	4 312,4	0,9	2 836,3	3,7	65,8	1,8
Finland	4 090,4	0,3	2 436,3	0,4	59,6	0,1
Sverige	7 302,6	0,8	4 872,8	1,8	66,7	0,6
Island	232,8	1,0	188,1	2,9	80,8	1,5
Norge	3 915,8	1,0	2 635,3	0,0	67,3	-0,8

Kilde: Eurostat